

2020

EDUNVALVONTA- VALTAKIRJA

TIETOA EDUNVALVONTAVALTAKIRJASTA SINULLE JA LÄHEISILLESII

TERMISTÖÄ

Edunvalvontavaltakirja = Asiakirja, jossa edunvalvontavaltuutus annetaan.

Edunvalvontavaltuutus = Tarkoitetaan edunvalvontavaltakirjassa annettua valtuutusta, jonka valtuuttaja on määrännyt tulemaan voimaan, kun henkilö tulee sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemättömäksi hoitamaan asioitaan.

Valtuuttaja = Henkilö, joka on antanut valtuutuksen.

Valtuutettu = Henkilö, joka on edunvalvontavaltuutuksella oikeutettu edustamaan valtuuttajaa tämän omaisuutta koskevilla ja muilla taloudellisilla asioilla sekä sellaisilla henkilöä koskevilla asioilla, joiden merkitystä valtuuttaja ei kykene ymmärtämään.

EDUNVALVONTAVALTAKIRJA – MILLOIN, MIKSI JA MITEN?

Ihmiselämä on usein rutiineja täynnä olevaa arkista puuhastelua. Ihminen tuudittautuu helposti turvalliseen – saatetaan ajatella, että kaikki on pysyvää. Esimerkiksi mahdollista sairastumista tulevaisuudessa ei välttämättä tule ajatelleeksi tai sitä ei edes haluta ajatella. Valitettavasti elämässä eteen voi tulla asioita, joita voi olla haastavaa ennakoida, mutta joihin olisi voinut varautua.

Lähes jokainen meistä tuntee ihmisen, joka on vanhoilla päivillään alkanut unohdella asioita ja sairastunut Alzheimeriin. Aluksi asia ehkä sivuutetaan ja ajatellaan, että tämä kuuluu vanhuuteen. Jossakin vaiheessa tauti voi kuitenkin edetä siihen pisteeseen, että ihminen ei enää kykene huolehtimaan itsestään ja takaamaan itselleen turvallista elämää.

Huolenpidon tarve ei kuitenkaan katso vain ikää. Ihminen voi sairastua yllättäen tai joutua esimerkiksi onnettomuuteen, jonka jälkeen omista asioista huolehtiminen muuttuu vaikeaksi tai mahdottomaksi.

Vaikka edellä kuvattuja kohtaloita ei toivo kenellekään, voit kuitenkin varautua ennakolta kuvattuihin tilanteisiin. Lähes jokainen tietää jonkun, joka on edunvalvonnan tarpeessa. Tässä oppaassa kerrotaan ytimekkäästi perusasioita siitä, miten voit edunvalvontavaltakirjan laatimalla varmistaa sen, että Sinusta pidetään hyvää huolta myös jatkossa.

Mikä on edunvalvontavaltakirja?

Lyhyesti ilmaistuna edunvalvontavaltakirja on asiakirja, jolla voit määrätä siitä, että joku Sinulle läheinen ihminen huolehtii Sinusta sitten kun et itse siihen enää itse vakavan sairastumisen tai vammautumisen myötä kykene. Mikäli edunvalvontavaltakirjaa ei ole laadittu, ihminen joutuu holhoustoimilain mukaisen edunvalvonnan piiriin, jolloin edunvalvojana toimii joko läheinen ihminen tai tällaisen henkilön puuttuessa yleinen edunvalvoja. Holhoustoimilain mukainen edunvalvonta on kuitenkin edunvalvontavaltuutukseen nähden selkeästi jäykempää. Edunvalvojalla on tällöin esimerkiksi vuosittainen tilinpitovelvollisuus Digi- ja väestötietovirastolle.

Edunvalvontavaltakirja onkin tärkeä asiakirja. Mikäli et ole laatinut edunvalvontakirjaa, ei esimerkiksi puolisoasi saa automaattisesti käyttää pankkitilejasi tai hoitaa taloudellisia asioitasi. Edunvalvontavaltakirjan laatiminen vähentää merkittävästi byrokratiaa tilanteissa, joissa muutenkin voimat ovat todennäköisesti vähissä.

Potilaan itsemääräämisoikeus on esimerkiksi terveydenhuollon johtava periaate. Laatimalla edunvalvontavaltakirjan omaa itsemääräämisoikeuttaan voi merkittävästi vahvistaa määrättyissä tilanteissa.

Edunvalvontavaltakirja laaditaan aina ”pahan päivän” varalta. On mahdollista, että edunvalvontavaltakirjassa annettua valtuutusta ei tarvitse ottaa

käyttöön lainkaan, mikäli kyky huolehtia asioistaan säilyy aivan viimeiseen elinpäivään asti.

Edunvalvontavaltuutuksen sisällöstä

Yleensä edunvalvontavaltakirjassa valtuutetulle annetaan laajat valtuudet huolehtia valtuuttajan taloudellisista ja henkilöä koskevista asioista. Tämä on kuitenkin vain pääsääntö. Valtuudet voidaan rajata esimerkiksi vain taloudellisiin asioihin tai henkilöä koskeviin asioihin. Valtuudet voidaan yksilöidä vielä tätäkin tarkemmin, esimerkiksi koskemaan vain tiettyä omaisuutta.

Taloudellisilla asioilla tarkoitetaan pähkinänkuoressa valtuuttajan tuloista ja menoista huolehtimista. Taloudellisia asioita ovat muun muassa arkipäiväiset asiat, kuten sähkölaskujen maksaminen ja esimerkiksi kaupoissa asiointi. Toisaalta valtuutettu saa valtuutuksen nojalla ryhtyä myös isompiin oikeustoimiin ja päättää esimerkiksi valtuuttajan auton myynnistä.

Henkilöä koskevilla asioilla tarkoitetaan esimerkiksi valtuuttajan terveydenhoitoon liittyvistä päätöksistä huolehtimista. Tällaisia ovat esimerkiksi hoitopaikan valinta tai esimerkiksi hoitosuostumuksen antaminen tilanteissa, joissa sellainen vaaditaan. Toisaalta henkilöä koskevat asiat voivat liittyä esimerkiksi erilaisten virallisten asiakirjojen, kuten passin, hakemiseen viranomaiselta. Toisin kuin taloudellisissa asioissa, henkilöä koskevissa asioissa valtuutettu edustaa valtuuttajaa vain sellaisissa asioissa, joiden merkitystä valtuuttaja ei kykene ymmärtämään sillä hetkellä, jolloin valtuutusta olisi käytettävä.

Edunvalvontavaltakirjan muotovaatimukset

On syytä painokkaasti korostaa, että edunvalvontavaltakirja on määrämuotoinen asiakirja. Tämä tarkoittaa sitä, että mikä tahansa sopimus, oli se sitten suullinen tai kirjallinen, ei riitä, vaan asiakirjan tulee täyttää laissa sille asetetut muotomääräykset. Mikäli laissa asetetut muotomääräykset laiminlyödään, valtakirja voi olla pätemätön eikä sitä voida vahvistaa.

Edunvalvontavaltakirjan ja siinä annettavan edunvalvontavaltuutuksen tekeminen edellyttää, että sen tekijä kykenee ymmärtämään valtakirjan merkityksen. Tästä syystä on suositeltavaa laatia edunvalvontavaltakirja enemmän ”liian” aikaisin kuin liian myöhään. Jos esimerkiksi muistisairaus on edennyt pitkälle, henkilö ei enää välttämättä kykene ymmärtämään valtakirjan merkitystä. Epäselvissä tilanteissa lääkärinlausunto henkilön kelpoisuudesta laatia valtakirja voi osoittautua myöhemmin merkitykselliseksi.

MUOTOVAATIMUKSIA

- Valtakirjan kirjallinen muoto
- Valtakirjan allekirjoittaminen kahden esteettömän todistajan samanaikaisesti läsnä ollessa
- Todistajien tieto siitä, että asiakirja on edunvalvontavaltuutusta varten tehtävä asiakirja
- Valtuuttamistarkoituksen ilmeneminen
- Asiat, joissa valtuutetut ovat kelpoisia edustamaan valtuuttajaa.
- Valtuuttajan, valtuutetun sekä mahdollisten varavaltuutettujen ja toissijaisten valtuutettujen henkilötiedot
- Määräys, jonka mukaan valtuutus tulee voimaan siinä tapauksessa, että valtuuttaja tulee sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan

Käytännön tilanteissa on havaittu, että valtakirjan todistajiksi on valikoitunut usein esteellisiä henkilöitä. Laissa on tyhjentävästi listattu henkilöt, jotka eivät saa toimia edunvalvontavaltakirjan todistajina. Tällaisia ovat esimerkiksi valtuuttajan puoliso tai hänen lapsensa ja lapsenlapsensa. Esteellisen

henkilön todistama edunvalvontavaltakirja on aina pätemätön.

Jokaisen, joka haluaa laatia edunvalvontavaltakirjan, tulisi tutustua huolella muotovaatimuksiin. Asiantuntija-apuun turvautuminen on vahvasti suositeltavaa, mikäli olet epävarma ja haluat varmistua siitä, että valtakirja todella täyttää sille asetetut muotovaatimukset.

Kuka sopii valtuutetuksi?

Valtuutetuksi sopii parhaiten sellainen henkilö, johon luotat ja jonka uskot kykenevän pitämään Sinusta huolta. Koska valtuutus perustuu valtuuttajan ja valtuutetun keskinäiseen luottamukseen, on tärkeää, että valtuutetuksi valikoituu luotettava ihminen. Yleensä ihmisen lähipiirin henkilöt, kuten esimerkiksi aviopuoliso tai lapsi, ovat tällaisia luotettavia henkilöitä. Mikään välttämättömyys tämä ei ole: esimerkiksi sydänystävä voi olla aivan yhtä luotettava ja hyvä valtuutettu. Vaikka valtakirjaan ei vaadita valtuutettujen allekirjoituksia, on Sinun keskusteltava harkitsemiesi valtuutettujen kanssa siitä, ovatko he suostuvaisia tehtävään.

Ensisijaiselle valtuutetulle on valtakirjassa useimmiten syytä nimetä varahenkilöitä. **Varavaltuutettu** on henkilö, joka hoitaa valtuutetun tehtäviä siinä tapauksessa, että valtuutettu tulee sairauden tai esteellisyyden vuoksi taikka muusta syystä *tilapäisesti* estyneeksi hoitamaan tehtäväänsä. Mahdollisia esteellisyytilanteita ovat esimerkiksi perinnönjako tai lahjojen antaminen. Mikäli esteellisyytilanteita tulee eteen, eikä valtakirjassa ole määräystä varavaltuutetusta, tehtävään voidaan nimetä yleinen edunvalvoja, jolla ei kuitenkaan ole oikeutta omaisuuden lahjottamiseen, kuten esimerkiksi lahjojen antamiseen. Onkin vahvasti suositeltavaa, että valtakirjassa nimetään varavaltuutettu.

Toissijaisella valtuutetulla tarkoitetaan puolestaan henkilöä, joka tulee valtuutetuksi siinä tapauksessa, jos ensisijaisella valtuutetulla on *pysyvä* este toimia valtuutettuna tai hän luopuu tai kieltäytyy tehtävästä. Edunvalvontavaltakirjassa voi nimetä useitakin toissijaisia valtuutettuja. Suositus on, että toissijaiset valtuutetut nimettäisiin

etusijajärjestyksessä, jolloin valtuutetun tehtävää hoitaa vain yksi valtuutettu kerrallaan. Näin asioiden hoitamisesta tulee sujuvampaa.

Säilyttäminen ja voimaantulo

Edunvalvontavaltakirja annetaan usein valtuutetun haltuun, joka säilyttää valtakirjaa, kunnes tulee tarve valtuutuksen käyttämiselle. Koska vain alkuperäinen edunvalvontavaltuutus voidaan vahvistaa, on tärkeää, että sitä säilytetään huolellisesti.

Edunvalvontavaltuutuksen vahvistamista haetaan Digi- ja väestötietovirastosta. Vahvistamisen yhteydessä Digi- ja väestötietovirastoon tulee toimittaa lääkärintodistus, jossa todetaan, että edunvalvontavaltuutuksen laatija on tullut pääasiallisesti kykenemättömäksi hoitamaan asioitaan. Edunvalvontavaltuutus tulee voimaan, kun edellä mainittu lääkärintodistus on toimitettu ja Digi- ja väestötietovirasto on lisäksi todennut valtakirjan täyttävän sille laissa asetetut muotovaatimukset.

Milloin edunvalvontavaltakirja tulisi laatia?

Tähän tärkeään kysymykseen on varsin yksinkertainen vastaus: edunvalvontavaltakirja tulisi laatia mahdollisimman pian. Edunvalvontavaltakirjalla varaudut ennen kaikkea pahan päivän varalle. Se, tarvitaanko valtuutusta ollenkaan vai tarvitaanko sitä mahdollisesti jo 30-vuotiaana, ei ole Sinusta kiinni. Elämä on täynnä paitsi iloisia, myös ikäviä yllätyksiä. Laatimalla edunvalvontakirjan ajoissa voit osaltasi varautua tulevaisuuteen. Ennakointi on viisasta ja se helpottaa ja tuo turvaa paitsi sinun, myös läheistesi elämään.

Kannustamme kaikkia ikään katsomatta laittamaan paperit kuntoon ja laatimaan edunvalvontavaltakirjan!

TOIMISTOMME PALVELEE EDUNVALVONTAVALTAKIRJOIHIN LIITTYVISSÄ ASIOISSA. MIKÄLI SINULLA HERÄÄ ASIAAN LIITTYVIÄ KYSYMYKSIÄ TAI TARVITSET APUA ASIAKIRJAN LAATIMISEEN, OLETHAN MEIHIN YHTEYDESSÄ. VOIT KÄYDÄ TUTUSTUMASSA PALVELUUMME JA HINNASTOOMME OSOITTEESSA WWW.AMOSLAKI.FI.